

משפחת סמברג

האב(המתיישב)	האם(המתיישבת)	
מרדכי (מוטיה)	שרה	שם
1907	1912	תאריך לידה
אירקוטסק, סיביר רוסיה	אירקוטסק, סיביר רוסיה	מקום הלידה
1950	1950	שנת העלייה
1931		שנת הנשואים
1950		שנת הגעה לישוב
1999	1992	שנת פטירה

הילדים:

צבי (גרישה) – 1941-2006

שפרה – 1946

משפחת סמברג ~1948

מספרת הבת שפרה:

הורי שניהם ילידי העיר אירקוטסק שנמצאת בדרומה של סיביר, רוסיה. הם היו קרובים רחוקים ושם המשפחה של שניהם היה סמברג. אבי, מוטיה(מרדכי) יליד 1907, היה בן למשפחה אמידה מאוד. סבתי דינה, אם אבי, הייתה לבושה במיטב האופנה הפריזאית. היו למשפחה חוות בקר ענקיות, עם אלפי פרות, ושטחים נרחבים באזור ימת בייקל. לאבי היה אח צעיר ממנו בשנה או שנתיים, אליהו (אליושה) יליד 1909, אחות ילידת 1911 בשם אינה, ואח צעיר בשם אוסיצ'קה.

ועם אוסיצ'קה

דינה עם מוטיה(1910~)

משפחת אמי שרה, ילידת 1912, הייתה משפחה ענייה שנאבקה על פרנסתה. כשהייתה אמי בת ארבע בערך, בתקופת מלחמת העולם הראשונה, עברה משפחתה לסין. לעיר חרבין אפשר היה להגיע מאירקוטסק שבסיביר ברכבת ובראשית המאה ה-20 התפתחה בעיר חרבין קהילה יהודית בעידודה של ממשלת רוסיה הצארית שהייתה מעוניינת בהתפתחות האזור. בשנת 1920 מנתה הקהילה היהודית 15000-20000 חברים מתוך 120000 יוצאי רוסיה שהיו קהילת הזרים הגדולה בעיר.

משפחת אבי העשירה, בעלת האדמות והרכוש, נותרה ברוסיה ובמשך השנים הראשונות שאחרי המהפכה שקרתה ב-1917 יכלה למכור את תוצרתה בשוק החופשי. בשנות העשרים המאוחרות הגיעה גם אליהם גזירת הקולקטיביזציה. היה עליהם למסור את רכושם לרשות המדינה ולהצטרף למשקים השיתופיים והמשפחה נפגעה קשות. אבי ואחיו אליושה ברחו לסין. אבי סיפר לנו איך ברח כעריק מן הצבא עם שני סוסים ועבר את כל הדרך הארוכה ברכיבה, כשהוא מחליף בין שני הסוסים.

הם הגיעו לעיר חרבין המרוחקת מאירקוטסק כ-2000 ק"מ בערך, שם התגוררה באותה תקופה משפחת אמי שכללה את הוריה, ורה ווולף סמברג, את אחיה ליובה (ליאוניד) יליד 1897, אשתו דינה ילידת 1899, ובתם ג'ולי (יהודית) ילידת 1924, ואת אחי אמי הצעיר בוריס.

משמאל לימין: מוטיה, שרה, ורה, ג'ולי, וולף, אליושה, ליובה, דינה (1929)

הורי התחתנו בשנת 1931 כשאבי היה בן 24 ואמי בת 19. מאחר שאמי הגיעה לסין עוד בילדותה היא דיברה סינית שוטפת. היא ידעה שפות רבות – אידיש ורוסית שדיברו בביתה, סינית ואנגלית בהן השתמשה מחוץ לבית. מאחר שאבי הגיע לסין כבחור מבוגר, הוא דיבר סינית הרבה פחות מאמי וידע רק מעט אנגלית. משפחת אבי לא הייתה דתית כמו משפחת אמי ולכן גם האידיש שלו הייתה פחות טובה משל אמי והוא דיבר בעיקר ברוסית.

אליושה מימין – במדי בית"ר

אחי אבי, דודי אליושה, שהיה חבר בתנועת בית"ר, עזב את סין עוד בשנות ה-30. הוא הגיע לארץ מחרבין דרך שנחאי כחבר בית"ר (לפי הכיתוב באחורי התמונה היא צולמה בשנחאי בדרך לפלסטינה ב-4.5.1935)

הורי עברו לעיר טיינזין (טיאנג'ין, Tianjin) מרחק 150 ק"מ (Tientsin), מרחק 150 ק"מ בערך מבייג'ין. העיר (כיום 14 מיליון תושבים, 2.5 מיליון תושבים ב-1953), הייתה אחת מערי הנמל שבעקבות חוזה נאנג'ינג (1842) נפתחה לסחר בינלאומי והפכה להיות מרכז לקהילת תושבים זרים. היהודים גרו ברובע

הזרים והקהילה שמנתה בשיאה 2500 נפשות הייתה מאורגנת היטב. לצד בית הכנסת המפואר פעל מועדון חברתי בשם "קונסט" (אמנות). אבי עסק בייצור ושיווק חלב ומוצרים. היו לו חווה עם פרות, מחלבה בה ייצרו חמאה וגבינות וחנות בה נמכרה התוצרת.

אחי נולד ב-1941, 10 שנים אחרי נישואי הורי, ואני ב-1946. בביתנו היה צוות עובדים גדול – טבח, כובסת, אומנת גויה רוסייה שטיפלה בי וסיני שטיפל באחי. בבית דיברו בעיקר רוסית וגם אני למדתי רוסית שוטפת, אך אינני יודעת לקרא או לכתוב ברוסית. אחי ביקר בבית הספר במשך שנה או שנתיים ודיבר מעט סינית. אהבתי מאוד את האומנת

וכשהייתה מתפללת תפילות נוצריות ומצטלבת בלילה הייתי מצטרפת אליה. אבי היה עסוק בחוות הפרות, המחלבה והחנות ואמי דאגה לבית וחייתה חיי רווחה. היא נהגה להיפגש במועדון עם חברותיה לשיחה ומשחק מג'ן, משחק דומה לברידג', כשהילדים נשארים להשגחת המטפלים. בעקבות מלחמת סין-יפן השנייה (1937-1945), שנערכה ברובה במקביל למלחמת העולם השנייה ונחשבת כאחת הזירות במלחמה זו, הייתה טיינזין תחת כיבוש יפני אכזרי. למזלו של אבי, היפנים היו זקוקים לו ולתוצרת החלב ששיווק והוא לא נפגע, אך רבים מחבריו לא היו בעלי מזל כמוהו. הוא המשיך בעסקיו גם בסיום המלחמה.

בשנת 1949, בעקבות עליית השלטון הקומוניסטי בהנהגתו של מאו צה טונג, החליטו הורי לעלות לישראל.

דודי אליושה לא חיכה שהסוכנות תביא אותנו ושלח לנו כרטיסים שקנה בכספו. אבי ארז כמות נכבדה מחפצנו, כלי בית בעיקר, ואנחנו הגענו מחרבין דרך הונג קונג לנתניה. קבלנו את הליפטים עם החפצים כ-3 חודשים אחרי שהגענו, ולמרות שאבי ארז הכול בעצמו שום דבר לא נשבר בדרך. שהינו בנתניה תקופה לא ארוכה, ודודי הבין שאחיו הוא טיפוס שלא יסתדר בעיר ועדיף לו לחיות במושב ולעסוק בחקלאות. הוא שהביא אותנו למושב שזה עתה נוסד. אבי התאהב במקום ואנחנו הצטרפנו למושב (ב-21.8.1949 לפי הרישומים) ונשארנו לחיות בו.

שאר בני בני משפחתה של אמי הגיעו לארץ באותו זמן. אחי אמי, ליובה סמברג, אשתו דינה, בתם הנשואה ג'ולי, בעלה טדי ובנם בן ה-3 חודשים לארי (נולד ב-10.5.1949), הגיעו ב-1949. לארי (אלי טל) נפל בגיל 34 בעת שרות מילואים ברמת הגולן אחרי מלחמת שלום הגליל.

משפחת אבי שנותרה ברוסיה איבדה את כל רכושה בעקבות המהפכה הבולשביקית, ובני משפחה ישבו בבית הסוהר ובמחנות שנועדו לאויבי המהפכה. סבתי דינה, אם אבי, ואחות אבי אינה הצליחו להגיע למוסקבה וחיו שם עד עלייתן לארץ סמוך למבצע קדש. בתחילה הגיעו אל דודי אליושה בנתניה וגרו אתו ואחר כך חיו אתנו בכרם מהר"ל תקופה די ארוכה. אחריה עברו לחולון ודודתי אינה הייתה מהנדסת בעיריית תל-אביב. אינה לא הקימה משפחה משלה והיא קבורה בבית העלמין של כרם מהר"ל. אחיו של אבי, אוסיצ'קה, נהרג ברוסיה.

בית סמברג – מוטיה ושרה עומדים ליד הפתח, שפרה וגרישה יושבים על המפתן

בכרם מהר"ל נכנסנו לגור בבית ערבי בן שתי קומות. בעליו הערבים השתמשו בקומה העליונה למגוריהם, ובקומת הקרקע שכנו הבהמות. לא היו בבית חשמל או מים זורמים. את המים הבאנו מבאר שנמצאה לא רחוק מאתנו, בחצר ביתה של משפחת איזמן,

ואשר סיפקה מים למשפחות נוספות.

קיבלנו ציוד בסיסי של מיטות סוכנות, כלי מטבח, צלחות וכוסות מאלומיניום. אמי שהביאה אתה כלי חרסינה יקרים, השתמשה בכלי האלומיניום ככלי אוכל לחתולים. בביתנו השולחן היה ערוך תמיד על פי כל כללי הטקס, עם כלי חרסינה יקרים ומפיות.

כמו כל המתתיישים בכרם מהר"ל גם אנחנו קיבלנו מהסוכנות פרה וחצי סוס, כלומר סוס משותף לנו ולמתתיישי נוסף, וכלי עבודה. הפרה הייתה הבסיס לרפת שאבי הקים במשך הזמן ושממנה התפרנסו בצמצום. אמי הייתה האחראית לטיפול בתרנגולות שבלול. היא זו שהאכילה את העופות, אספה את הביצים, שקלה ומיינה אותן לפי משקלן לתבניות שונות. החלב והביצים היו נשלחים לתנובה. בחצר הסתובבו הודים, אווזים – כל מה שמטיל ביצים ואפשר לאכול. היו גם חיות משק נוספות שקיבלו שמות אנושיים או שמות שהעידו על תכונה בולטת שלהם.

בשנות ה-50 היה לנו חמור בשם "קסוי" שמשמעותו "פוזל" ברוסית. בין הסוסים זכורים הסוסים "שמשון" ו"פלמ"ח" סוס פראי במיוחד תמיד הסתובב גם כלב בחצר, ושמו תמיד היה "רוסלאן" כשם האביר עז הרוח מתוך הפואמה "רוסלאן ולודמילה" שנכתבה ע"י פושקין, גדול משוררי רוסיה.

ילדים בגילאים שונים למדו בבית הספר המקומי בכיתה אחת. המורים בבית הספר המקומי היו שטרן וקראוס. שניהם גרו עם משפחותיהם במושב. גם הרב נוימן גר במקום עם אשתו וילדיו, ביניהם בנותיו התאומות. במשך הזמן החלו ילדים מכיתות גבוהות יותר ללמוד בבית הספר האזורי של המועצה.

מימין- עומדים: בנות הרב התאומות אסתר ומירי ניימן (1, 2), שפרה(3), אמנון שוורץ(4), קראוס, אמנון בוימל(5), יוסי סימן טוב(6) יושבים: חביבה סימן טוב(1), מלכה וידמן(2), חוה מיינצר(4), עדנה שכטה(5) (1954~)

המורה קראוס עם תלמידים בכיתה רב גילית מימין: שפרה, אמנון שוורץ, X, חוה מיינצר, אמנון בוימל, יוסי סימנטוב

נוסף לעבודות המשק הייתה לאבי עבודה נוספת של חלוקת הלחם מן המאפייה של המושב. הוא היה נוסע עם סוס ועגלה ומחלק את הלחם ביישובי הסביבה. לא היינו יוצאי דופן, רוב המשפחות במושב התפרנסו בקושי.

עד אמצע שנות ה-70 החזיקו רוב המשפחות במושב רפתות. כל בוקר היו הפרות היו יוצאות למרעה. רועה אחד היה אחראי לפרות בכל המשקים ברחוב מסוים, והמשפחות באותו רחוב היו דואגות לאוכל שלו. בבוקר, כשהרועה היה מתחיל ללכת ברחוב, היו מוציאים את הפרות מן הרפת והן היו הולכות אחריו. כשהרועה היה חוזר מן המרעה, כל פרה הכירה את החצר שלה והייתה חוזרת לבדה לרפת. לפעמים פרה לא הייתה חוזרת מן המרעה והיה צורך ללכת ולחפש אותה. הפרה שלנו "גלילה" קיבלה מארגון "חקלאית" פרס של 25 לירות, סכום עצום באותה תקופה, על תנובת חלב גבוהה במיוחד. הווטרנר, ד"ר אהרון שפירא, היה אדם מדהים והיחס שלו לפרות ולבעליהן היה נפלא. אבי המשיך בעבודתו במשק. את הרפת חיסל אבי כשהיה בן יותר מ-70 וסב לשני נכדים.

התחתנתי עם בעלי (שאול) ב-30.5.1972 המשכנו לחיות במושב יחד עם הורי והסבא והסבתא עזרו מאוד בטיפול בבנים - דרור שנולד ב-1.3.1973 ואיל שנולד ב-26.11.1975

שפרה עם איל בעגלתו ושייקה עם דרור (~1976)

מרדכי סמברג ביום הולדתו ה-90 (1997)

הורי נפטרו בשנות ה-90, אמי ב-1992 ואבי ב-1999 ושניהם נקברו בכרם מהר"ל, אבל את היתמות הרגשתי רק עם מותו של אחי גרישה. הוא היה נשוי לטובה ברגר מרמת ישי, אב לשני ילדים, מיכל וזיו, גר בחדרה ועבד כמנהל האגף הטכני בחברת חשמל. מחלת הסרטן של גרישה הייתה חשוכת מרפא, הוא נפטר בשנת 2006 ונקבר בבית העלמין בחדרה.

גם ילדי נותרו לחיות במושב סמוך אלינו. דרור ושירי בנו את ביתם בהרחבה, איל וגלי עברו לבית בו גרנו אנחנו וילדינו - בית הסוכנות אליו עברה משפחתי בשנת 1952. שייקה ואני עברנו לגור באותו בית ערבי בו התגוררנו כשרק הגענו למושב, אחרי שעבר שיפוץ מוצלח. התקרה בסלון שלנו נמצאת גבוה מעל לראש, בגובה אחת וחצי הקומות המקוריות של הבית ועוד תוספת קטנה. כיום צאצאי סמברג בכרם מהר"ל הם שבט שלם.

בני איל וגלי – יואב, יוגב ועדו

עמרי בן דרור ושירי

**מאחור: שייקה, שירי ודרור, איל, שפרה, גלי
לפנים: יואב, עדו, יוגב, עמרי שוכב (שבועות 3.6.2022)**

נרשם ע"י נעמי הוכברג עפ"י סיפור חייה של שפרה גוגן 2022